

Linda.

Seitsmes

Ilmuub igal nädalil.

aastakäik.

Mafjab aastase postiga 3 rbl. üü drammatistidele 2 rbl. 50 kop., reelles aastase postiga 1 rbl. 60 kop., reostita 1 rbl. 25 kop. Mes 10 lehte tehleb, saab ühe ilma hinnata.

kuulutuete ferpuorida mafjab 5 kop., tes enam tui üte terd suututab, mafjab wähem.

Teimetuise aadress: „Linda“ teimetuisele Pärnu. Wene teeli: W. petakunus „Linda“ w. Hepuusk. Teimetuisekohi on Kingumil. Nr. 1, Mathieieni majas.

Juho Reijonen.

Zoome tähtjas kirjamees ja kirjandustaja.

Õpetage rahwa! oli jumaliku õpetaja wiinne last maa poalt lahkes, ja jeda on tema tõhised jüngrid kõigil aegadel ka truusti taia wiinud. Kuidugi tais see õpetamise fält kõigepealt armuõna linnutamis, Püakirja teede tundma õpetamise kohta, sest: Ühige õpitels Jumalariiki, jüs antafie kõike muud päate selle. Aga nagu rünastaja

alles, tui inimefi näljäs nägi olema, tes tema teina linnas oliwad: Müü on rahwaft kale meel, tui on ka tema õiged järelkäijad igal ajal ka ajaliku etu poolest rahwa eluit indamest oia wõtnud ja inimestele abi anda püüdnud ka nende maailmes elus. Jüarimis en hariduse wäljalastamises waimulitid mehed aqarad ja hooliad olnud, ei ainult waimuliku — mis oie nende elufutjie et — waid ka ajaliku, ilmaliku hariduse kohta. Mõnel ajal oliqi ainult waimulil seisus weel hariduse alali hoidja ja kojutaja, tuiia teit muu ilm rünatule uduse wajunud oli. Ring muemat ajal nü wõimafak saanud rahwahariduse kallal en waimulitid mehed igal maal ja igas rahwa juures tublisti tegewad olmas ja en weelgi. Rahjaks ei ole küll muideqi teit nendeit jeda teinud mis nendeit teota eteks wõidud, aga kus leiame jüs inimeste teas täieusi? Mes aga ülekohtune ei taba olla, peob tunnistama, et waimulitil teitueel enamaasti ifka rahwahariduse aji jündame paäl on seisnud, tuiqi täitmine tahtumiseit palju tozaji jaanud. Ma meie rahwa haridus en meie maa amlitiste hingekarjaste poelt algatud ja kojutatud, nende hoolet jelleks laanud mis on. Pea fõil, tes iganes midagi Gesti teeles kirjutanud, oliwad jelle aastajaja alqueni kirjiku õpetajad; jeda oli Gesti esimene suurem sulamees Stahl, jeda Gesti kirjateele rajaja Hornung, jeda õi-

mene rahvusline kirjanik D. W. Masing, seda ka Eesti esimene teraw keeleuurija Ahrens ning senade kõnebe tuduja M. Rörber. Ning kes nüüdsel ajal meie kirikuõpetajatest kiiduväärt usinusega ja osavusega kirjapõllul töötavad, eks seda lugejad hästi küll tea. Selle tõe ees ei juuda mõne „waaberlandi“ sonimised „õpetajatest“ põrmugi seista, waid nende tähus on läpuga katsuda.

Ka meie sugurahwa soomlaste kirjanikus, mis nüüd nii kaunil ja kõrgel järjel, on kirikuõpetajate poolt algatud, ja kuni tänaseni päewani on õpetajad Soome kirjanikewälgjal tublisti tegewad, mitte üksi waimulikis — mis küll nende pää-töowäki on — waid ka ilmalikus kirjanikes. Sp. Bergrothi, kes nii kiire ja palju Soome kirjanikest tõstnud, tunnawad meie lugejad ju; täna anname ühe teise tähtsama Soome kirjaniku waimurikka näo oma lugejatele näha.

Auustatud suguwend on nii lahke olnud ja oma eluloost meile järemitised lühikesed teated andnud, mida siin ta tutvustamiseks awaldame:

Olen sündinud Põhja-Soomes, ligi põhjanaba-piiri, Kurmes nimelises kihelkonnas, kus mu isa wäikest maakauplust pidas. Kristinise-raamatu järele on sünnipäew 27. apr. 1855. Et ma kiidur laps olla olnud, sellepärast on küll wanemad õnnetanud, et minuist lehalijele töd tegijat ei saa, ning panti siis pois kooli. Naabruses olewates herrasmajades peeti lastele kodukooolitajad, ja need wõtsiwad lastelt ka kaupmehe poja õpetuse alla, et ta oma elus muutji teel leiba saaks kui adra taga käies. Umbes 140 wersta meie kodus, wäikeses Joensuu linnakeses, awati 1865 sügisel Soomekeelne neljaklassiline alakool, mille I. klassi õpilajeks mind wõeti. Kii oldi siis kooliteel, ja 1872 kewadel oli keel läbi ning pääsin üliõplajeks.

Kõnemas eluawade oles nüüd lõbus küll olnud, aga aasta warem oli „Tooni“ mu isa hauda wiinud, ja sellega oli mul wõitlus lehwuse wastu alanud, mis sest saadit ifka päew päewalt karedamaks on läinud, ja lõpp tuleb tõesti küll ainult — hauas. A. 1881 juutsin ometi ülikoolis õpetaja-ameti eksamit ära teha, ja selle järele käisin

sis abiõpetajana ühest kogudusest teisesse, kuni wiimati 1891 kindla loha pääle sain, Wirolahe kiriku (Soome lahe ääres wastu Wirumaad) „lapataise“ s. on. alam kirikuõpetaja ametisse. Enne seda olin ju abiõpetuse heitnud ja pere õige mehe moodi kaswama hakanud.

Tuttawate ajakirjanikkude soovil kirjutasin noorena wäikeid jutukefi nende toimetatud lehtedesse. Kuna Soomes ilukirjanikkusid siis weel wähe oli, awaldati need jutukesed ka iseraamatuna. Olen nad rutulijest ilma silitamata paberisse pannud. Wanemaks saades ja pere kaswamise juures pole enam aega ega hinguigi sarnase lõbu jaoks kirjanikepõllul, pole seda ka küll enam waja, sest on meil ju nüüd rohkesti päris-kirjanikkusid ja mõned nendest hästi tublid.

Winu muud toimetused on harilised ametitaitused, millest isäwaliselt midagi ütelda pole. Tänu aga Jumalale kõige eest! „Qui bene latuit, bene vixit.“ (Kes hästi töötanud, on hästi elanud.)

Kii alandlikult ja lihtsalt kirjutab auuline suguwend oma tõdedest. Meie aga ei wõi oma poolt tähendamata jätta, et J. Keijonen Soome kirjanikkude seas tähtsamate hulgas seisab ja ta tööd rahwa seas hääd lugu pidamiseks ning rohkesti loetud on. Tema kirjatöodes leiame elu tõsijest kujutatud olewat, mis aga ometi teid nii kaunil, wiisakal kombel on sündinud, et mingi ebaõht lugeja ilma ja meelt ei pahanda. Loodame edespäi mõneki ta töödest ka oma lugejate ette panna.

Ka oma muides talitustes pole õp. Keijonen sugugi isapärane mees, waid ta on nimelt Wirolahe rahwa-ülikooli asutamise juures tähtselt tegew olnud ja selle toimepanemiseks ligi aidanud. — Andku Jumal tubli suguwenna töödele ka edespäi ilusti õnnistust.

Olgu weel lõpuks tähendatud, et õp. Keijone noorem wend Erkki Soome teise suurema ajalehe „Päiwälehti“ abitoimetaja on, kus tema hoolel Eesti osakond on toimetada. Dr. C. Keijonen oskab hästi Eesti keelt ja käis paari aasta eest ka Gestimaal wõõresil.

Roofi pärast kastetasse ofkaid.

Josephine v. S. järele Helene

Päikesepaistet ja wihma annab Jumal lihtedele toimumiseks, iga ühte omal ajal, ja igei libuwitajapöösale metias, kes peaaegu peidetud ja ärafaatunud teiste suurte warjurikaste puude all seisab, faadab ta torba mööda oma isaliku helduse päikestüüret ja karastawat mai-wihma, et ka metiapimeduses kannis metsroosite lahti minna wõiks, et rändajat möödaminetul rõõmustada. Laps, kes mitte karistatud, kes õiget kaswatust ei saa, kasvab üles nagu metsroosike libuwitsa pöösäl ja ofkaid ajab talle külgi arwata, — kaste niitub roosi, wihmu aga kastab, pehew ofkaid, mellemad ühel ajal, kasvamisest edendades. Armas on näha, kui praegu mihelda saanud laps piirarfilmil naeratahes ema waljut fätt suuteleb, ja kahetsiwalt oma wallatusi andeks palub, ta film tüüwalt ema pääl wiibib: Mispärast ofed Sa ometi itka nii hää minule, kus ma ometi nii fagedasti nii wallatu olen ja muhtlust ära teenin? Nää meelega tahaks tuma ütelda: „Roofi pärast kastetasse ofkaid!“ Byeen laulab: „Üsna paha ei ole teegi. Elusie-idanewalt jäi tema füdamesse weel hää wõhute.“ Nagal ühel, ta kõige pahemal inimesel on isow ja fügen igatfius, kui ta teadmata ta rinnas, oma ehtustest puhataks faada. See on see hää kofute, mis elusie-idanewalt ta füdamesse jäi, kõige halbtuste tuste. Mõnigi igatfies parandust, teegi ei awitand teida ja ta langes füawamini ja fügenamini, funi ta waewalt weel päästetaw eli. Kui weel w. rufaelagi füdamesse hää wõhute jäi, kui palju enam häid idusid ei leia meie kõige wallatuma, üleannetuma lapse füdames; ja meelms on weel pehme nagu waha ja wõtaw iga mõjudue enie üle, — kas ta ei peaks tõlbiti olema, end hää poole pöördma lastma? See fümib aga enam hääduie ja helbuse kui waljuie ja fülmuie läbi, fuid wiga ei tee, kui see wali hääduie ja heldus on ühendud kindla tahtmije wõimuga; meie teame, et kes roosi noypida tahab, ofkaid tundma eppima peab, fuid roosi pärast kastetasse ofkaid ja ofkapistega lepitahe häämeelega, kui aga wististi roosi noypida wõib.

Antse.

VI. juurele Gesti laulupidule.

Motto: „Laulame, et mered määrwad
Kallud maodu määrwad,
Bare labmad painuwad,
Määlingud fõiguwad,
Witwed laula lõhlewad.“

Jumalale kiituseks, Keisri-paari auuks, isamaa auuks, rahwa rõõmuks ja lauljatele laheduseks on Tallinna Gesti felfsid „Lootus“ ja „Estonia“ wemalikult endid ühendanud ja nõuiks wõtnud tulewal fuwel meie Kiigi-ifa ja Kiigi-ema aupaewa pühitsemie mälestuseks Kalewi katnul fuurt laulupidu toimetada.

Et see pühalik ettewõtte fuuremäärilikest jaaks täidetud ja meie auusa Gesti rahwa kohta mõjuwalt mõjuks, sellepärast kutfuwad ja paluwad siis nimetatud Tallinna felfsid kõiki Gesti heliwõimfuid wendi, õrnahäälelisi õdesid ja priiskeid pillipuhuwaid poegi tuhadena sellest laulupidust ofa wõtma.

Laul on üks neist kõige puhtamalt hoowaw waimlik hallikas, millest meie hinge- tarbetele selge, kristalli farnane mesi waimu kofutamiseks wootab. Ta on hinge kõige fenam pruut-ehe, millest igawene hääduie, Jumal, fuulda, tunda ja maista on, ja millesse Tema ennast peidab. — Laul peletab paha, wähenab waenu ja wihha, kaotab kowadust ja fuurjust, edendab hääduist ja heldust, kasvatab kainust ja kofinust ja fütitab fudant füüta rõõmule.

Meie laulu ja muusikut armastawate wendade ja õdede füidibus laulude eppimises on ju meie aastast 1869, „juubeli pidust“ faabit tuttawa füll, siis oleks üsna ilma asjata, kui mingifugufeid meeletuletusi sellele lähifetele pidu-futjele juurde lifame.

Laulude wäljawalik on meie tähtsamatest muusika-funftnikfudest ofawalt toimetatud ja laulud on ju ofalt trüütud ning töd selles läheb jübafasti edasi, nii et pidulaulud ja muusikatükid lootuse järele juba eme Jõulu fuoridele kätte faata wõime. Nende meeste- ja jeqakooride lauludega faab Gesti muusikapöid hästi tuunaka seemmega seemendatud ja tödtaw huwitawat lütuft.

Waimulikud laulud, mis neis wiljarikkais wihfudes leida, on mõned wanadest kiriku laulu-ifaabest, teised jälle Jumalast suurte

ikka oleks soovida, et saält jelle kohta veel teateid antaks. Tähtsuranna linnamägi aga näib Tähtsuranna rahval omelisel tundmata olema, meie kirjumise päale jelle kohta on maostatud, et saäl linnamägi ei ollagi. Wiist on see ajajook ul unustufesie langenud ja ta leht la nii arawajunud ja linnifaswanud, et ei tunegi. Oleks siis küll wäga soovida, et mõni saältwoelne agar ja osaw inimene jelle kohta puutaks walja otstida ja sellest siis teatust annaks, ninelt mindamoodi see on, kui kauget mõisast, kui kauget mererannast. See oleks wäga tarwiline. Tähelepandaw on, et ninelt Pärnu- ja Wõrumaalt dieti wähe linnamägesid teada on, kuna neid mujal peepis rohsem leitakse. Ens see tundemärk, et siin endisel ajal rahwast nii harwa ajunud, et inimestel waenruja jaoks warjupaikafid nii wähe waja oli? Pärnumaa kohta wõiks wafi maksta, et siin, kus maa koguni taiane, raste oli, linnamägi inimeste tädetööl loetada, kuna mägiel maal palju kohtasid selleks nagu loodud on. Aga Wõrumaa on ometi mägedega õnnistatud. Wiististi on aga wanu linnamägesid hoopis enam olnud kui neid praegu teatawal on, sest wäga mitmed on nende silma eest warjule jäänud, kes neid täbele oleks pannud, kuna ligikonna inimesed nendeist ühtigi ei hooli. Oleks siis küll wäga tarwiline, et kui lufagil seni weel tundmata linnamägede kohta midagi teatatakse, jeda nüüd arwadatakse, et meie kalli lodumaa endise aja kohta enam jalgust saada, ning selleks on wanad linnamäed dieti tähtsad. Wiististi on wanade linnamägede kohta dieti palju materjali saadawal, peaks aga hoolfajid loqujaid ilmuma. Ninelt teame Wästiflinna kihelkonnas, Püsa jõe kaldal, Setumaa piiril olewa linnamäe kohta, mis „päewapöörmise mäeks“ hüütakse, mõndagi juttu ja arwamist liikumus olema. Sellel mäel fundinud ikka sinel kui ta talwel päewa ümberpööramine, pikema wõi lühema poole. (Alles hiljuti on setud sinna ohwerdamas käinud.) Mägi on selleks küll ka omane, et saäl säärast wägitütti wõis toimetada; ta tipud on küll kirjutorni kõrgusel jõe ääres olewast lühast näha; wafi umbes nii, kui Tartu Doornemägi Omajõe orust. Et mägi aga metfaga loetud, siis ei

paista see kõrgus nii wälja. Mäe harjal on rohkesti urfaid ja loopaid, wafi küll weel muinasaja inimeste warjupaikade jäämused. Mägi on Wästiflinna mõisast ja loosiwaremeist wersta neli põhja poole, kirjufust wersta weis kuus põhjaida poole. Wafi wõtub mõni Wästiflinna wend waenaks, sellest selgemat kirjeldust anda? Soowime fulgedele usinust, nii selle kui muude linnamägede kirjelduses.

Lõppels tabendame weel, et Spretatud Gesti Setts tänuwäärt wiisil asja oma täbelepanemise alla on wõtnud ja hr. Jungile seks 100 rbl. tarwitada lubanud, et ta wanade haudade kohtasid Wirtsejarwe ja Pärnu ranna wahel tundma saada, waadelba ja kirjeldada wõiks, ja juhtunwal forral wanu asju seltsi jaoks osta. Dr. Jungile tulnud teadete järele on päale Halliste ja Kartsi ka Uulu meesfades rohkesti wanu matufepaiktu, ninelt ninnimetatud „Xiivi haudasid“, see on, mullahumifud, kus jurnufid maetud ja ka põletatud ning siis tuht maetud; kiwid puuduwad saäl, kuna „laewhaudades“ suured kiwilademifud leitakse. Murija film setetab nende haudade olu ja kuju najal endist aega palju. Aidaku seks kaaja kes suudab!

Mjaloo pildid.

Türgi riik ja sultaniid.

Praegusel ajal meeldakse islamist rääkides ikka kõige päält Türgi riigi ja sultani päale, milles istam end nagu fehastanud on; on ju Türgi riik pea ainuke Muhamebi usu riik, kellel wähegi tähtfust on (teisi riikfuid ja riigifesi on küll weel dige mitmeid) ja Türgi sultan kannab nime „padifshah“ (kõigi usklikkude walitfesa) ning peetakse teda Khalifide järeletulejaks, selle kätte Muhamet oma päranduse olla uskunud. Tõesti peab ka tunnistama, et tärkfused riigiforraldufes ja feadufes end tublima ja tugewama on näidanud kui teegi teine islami usuline rahwas. Mendel on tänini oma kaunis suur-riik, tugewa wõimulise fekwalitfufega. Kuigi ka Türgi riik ial ega iganes pole suutnud, omale jeda kindlat forraldust saada, mis kriifitfududel riikidel on, fuisgi peeti selle aastafaja algufeni

seba nii riiklikult, sõjaväelikele kui vabanduslikult ühels kindlats loots, mis hoopis teine oli, kui keel ajaline khalifide walitus mille lagunemine tobe selle järele algas, kus muhamedlased enam uski maasid oma alla neelata ei saanud, kui nad ka midagi muid pidiwad tegema kui sõdima. Nii mitmes talis näis Türgi riik Europa riikide sarnane olema eht ometi sefs saada püüdma; peetiigi siis Türgi ka ju pooliti „Europa konserdil“, j. o. suurte riikide nõufozul, teistega ühe-wääriliseks, wahetati temaga saadikuid jne. Kuigi küll Krimmi sõda ja weel palju suure-mal mõddel wiimne Wene-Türgi sõda Türgi riigi alusel wäga wapustas, siiski arwati wiimisel ajal jälle, et Türgi saadud haawadest toibub ja end teiste riikide wäärilise hoiab.

Kuid kõige wiimsemal ajal on asju sündinud, mis näitawad, nagu oleks Türgi riiklise olu ja üleüldse islami seijutoha kohta wägewad muutmised uske ees, nagu oleks lõpetuse halatus alanud. Terwes Türgi riigitehas, mis weelgi kolmes'e ilmajaosse ulatab, paistab nagu midagi üeäralist; nagu tume tung mille-i uue järele, nagu liiglik tufsumine põbeja tehas, ilmub terwes islami walituskonnas. Alus, mille pääl Idamaa senine politikalik ehitus seisab, kõigub ja waarub nagu lange torni wäes, ja nagu midagi uut näib walmima, mis olusid ja inimesi lange jējuuga senistest radadest wälja tungib. Pea igal päewal tulewad uued teated weristest fokkupõrkamistest walitsewa rahwasuju — türklaste — ja teiste rahwalikmete wahel, tiskumised, katelused, tapmised, rööwimised, põletamised on aina igapäiwets asjaks saanud, nii et enam keegi rahuga pääb maha panna ei julge.

Ring luma riigis leit kohab ja keeb, tufsub ja käärib riigi südames — päalimmas — niisama. Waewalt ühe kuu eest ametisse saanud pääminister Kiamil-pascha on juba jälle kufutatud ja ühtlasi terve ministerium hoopis muudetud. Mis pärast ja mis otstarbeks? Mis saab nüüd nendest suurtest „uue-dustest“, mille täitmiseks ja toimepanemiseks endine ministerium just kufutatud oli? Wisa-takse need nüüd kolikambri? Ja kas juudab uus pääminister Nifat-pascha „haigele mehele“

mõnawat rohtu anda? Tahab lahtlane olla. Arritus olla konstantinopolis ulifuur; kulfani palees olla asju sündinud, mis „padi-shahi“ hirmus kofutanud ja näidanud, kui hädaohtlik ta olet on. Mitmed tõrgete auu-landjate abjudandid olla äkki kadunud, hull adwokatijid ja arstijid wangitud ja ei tea kuhu wiidud. Sultanil kohta räägitawat laufa, et tal ots ees seista. Njafirjanduse sun on küll lootuks fulutud, aga asju, mis igatihe filma ees, ei muudeta kalata. Keegi ei olla enam oma majas julge. Ja luma walitus-mehed nagu pääta kanad on, ei tea mis teha ning aga umbkandud wägijawalda tarwitawad kus saawad, otsib igamees omale ise õigust kuda juudab, iga tulitus annab jälle uueks „kättemaksuks“ teises kohas asja, ja üegi ärritatud meeled kofatse ässitajate labi weel kummemaks. Selle juurde tuleb kange raha-lititus nii walitiisel kui alamatel. Wale-donias kardetasse uski rahutuhi lahti puhtama, Bulgaria peab end sõjawalimis, Montenegro niisama, albanlased ahwardawad laufa end Türgist lahti teha, Kreetas tēstawad rahutuled pääb, Arabias ja Sirias warittesb mäsjarwain parajat aega. Ring waljaspeest kogunud Türgile rasked pilwed pääkohale; Inglise laewastik on uuesti Türgi randa ilmunud ja Inglise pääminister ütelnud üleminewal nädalil pectud poliitafõnes Londoni pärjernerieistri pidul, et kui Türgi nõutud uue-dust oma riigis täide ei pane, siis olla tagajärg tingimata Türgi riigi langemine. Kuid Europa riigid püüda itka Türgi alali hoida, et kardetawat fokkupõrkamist ei tuleks. See on tehwä troost küll!

Nii on ju mēnda aega nii, et Türgi riik oma päiwi ainult Europa riikide armust pikendab, sest Türgi riigi alalhoidmist peawad riigimehed Europa tasakaatule nii wäga tarwiliseks. Iga üks riik näeks müidugi häa meelega, et temale Türgi pärandusest tuff langeks, aga ei sallii et keegi teine ka saaks, ja nii walwatakse siis üksteise wēidu, et kellelgi midagi ei pea saama. Njāranis on Bosporuse (mille ääres konstantinopol seisab) ja Dardanellide merekitusest need, mida üksigi merewäe-riik mingi hinna eest teise kätte ei taha sattuda lasta, waib arwa-

talle, et parem olgu nad nõrga Türgi käes' kus siis keif neid üht moodi saavad tarvitada. Need kitsused on Musta mere ühti, ja et Must meri enam oja Wene piirides on, siis on mõista küll, et Wenemaa tuludele wäga lohane oleks, kui ta selle wõtme oma tasku saaks. Aga see ep see jälle ongi, mida teised riigid, kõige päält Inglise maa, nagu tuld kardawad, ja see hirm ajasgi Krimmi sõjas poole Europat Türgi kaitseks Wene wastu wälja ning segas ta wiimse Türgi sõja järele Wene wõitude tagajärge. Kas aga sellest kõigest hoolimata lord oneti Wene lipp Bosphorile kaldale lehitwama ei saa, on asi, mille päale praegu keegi kindlast ei tohi kosta. — Europa riikide wastastitumise waritsemine ongi ta nüüd jälle, mis Türgi teenituse karistuse eest hoiab. Kui Türgis midagi ette wõtama peab, siis hündigu see kõigi riikide poolt ühtlasi ja ühel moel, see on Europa rahu päätingimine. Ümeks ei ole seni ta ühegi riigi poolt lahtuboidmist lausa ilmise tulnud, waid nad on ifka ühes nõuus ja mõttes ette astunud, seni oma saadikute läbi Türgi noomides, nüüd aga oma sõjalahwastituse läbi sõnabele rõhku andes. Inglise lahwastit liigub ju ammu Türgi wetes, nüüd on ta Prantsuse poolt lahwastit kahes jaos sinna läinud, niisama Italia oma, ja Austria lahwastit ühendab end nendega, ta Amerika Ühisriikide poolt on laewu tulnud ja ega ta Wene ja Saksa omad kauaks ära jää. Ühisele etteastumisele Türgi olude korralduseks olla seeford Austria poolt kutse wälja läinud, ja teised riigid olla keif nõuusse löönud. Mida õieti teha wõeldakse, sellest ei ole midagi kindlast teada; mõni ajaleht arwab, et Makedonia Bulgaria hoole alla antawat, Prantsuse kätte jäetawat Siria ja Wenemaa hooleks Armenia rahu ja korra jalale seadmiseks. Kas sellega aga nii kaugele mindakse ja mis siis saab, kui Türgi wõõras-tele wäewõimul wastu astub, on muidugi küsitaw. Europa riikidel ei näi praegusel pilgul ühtigi õiget lusti olema, Türgi olude pärast end segadustesse kütutada, mille otsa keegi ette delda ei suuda. Wenemaal on Ida-Asia asjadega tegemist, Prantsusel muud mured, Austria ja Saksa kodu läed tõdd

täis, ainult Inglisele oleks selleks wast lusti ja näeks hää meelega, et ta muud riigid kääle tegemist saaks, aga ta üffi ei suuda midagi ära teha. (Pöökli.)

Miljonite pärast.

Et: Siendli järele P. Grünfeldti.

(Järg.)

Järgmisel päewal eme löunat punkt lell üsteistühkimend astus baron grahwu wastu- wõtmine tupp. Grahw wõttis teba lastesti wastu, laelustas teba, ja palus diwani pääle istuma. Ta latus oma abitaasa külmsti oma lastusega äratasuda. Baron aga oli täna tõsisem kui eila. Ta wõttis oma rinnataskust ühe linnipandud pali ja ulatas grahwu kätte.

„Wõtte, grahw!“

„Mu truu sõber!“ rõdumustas see.

Aga Eichberg rääkis ebaft: „Sääl sees on poele rõhem kui olete joowinud!“

„Aga mees!“ hüüdis grahw imestusega.

„See on hää, et ette muret kandfin,“ sõnas baron, „seft kui palju Teil siin wälja läheb, olen ma eila näinud.“

„Teie saate aru, meie peame seda“ wabandas Arnsfeld.

„Muidugi!“ wastas Eichberg. „Ja ma pean oma sõna, mis ma andfin, kui Teie siia tulite: hädassee ma Teid ei jäta!“

Grahw wajutas külalise kätt. „Ilma Teie abita ei oleks ma seda tohta wõimud sugugi wõtta. Aga Teie teate mu wiimaseft kirjast, et ma siamaani weel hallikaid mitte ei ole leidnud, millest Teile Teie wõla wõifsin äratasuda.“

„Ja sellepärast arwasite Teie eila, et ma Teid maantifema tuliu! Ma nägin seda.“

„Ma ei salga mitte, Eichberg, et ma efiti seda kartfin.“

„Hõdumustab mind wäga, et inimesi tunnen,“ kiitis baron ijeenast.

„Seda enam,“ rääkis grahw, „pean ma Teie usalduseft lugu.“

„Usaldusi,“ algas rahamees, „on mul Teie wastu tõesti, see tähendab, ma ei usu mitte, et Teil millalgi wõimalikuts saab, oma wõlga mulle tagasti tasuda, aga Teie tänuliktu meele

pääle olen ma findet. Kas grabwinna teab, fuda meie wahse on?"

"Ei!"

"Siis teatage talle jeda!"

"See teeks teba rahutuks."

"Et mina Teie wõlauskuja olen?" küsis Eichberg terawalt.

"Aks kõit, kes! Oma waranduslike tein torra üle ei ole ma oma abikaalaga talu rääkinud."

"See on ülekohus!" sõnas baren. "Kacne pe a b teadma, fuda meie warandusega luugu mi!"

"Teil on mind serge laita, sõber," wastas Arnsfeld. "Kui ma emast wabandada tahan, pean pitema seletuse tegema. Minu ai parand das meie wahem kui ma olin loetud. Tema toredad pidud andsiwad mulle ja igahelge teile arwamise, et ta miljonar on. Kui ta aga furi, ilmus ette teine lugu; kõit tema meid jäd oliwad pandits pandud. Mina olin paranduse lootuses ka toredasti elanud, leiti et abi kaasa toredusega oli harjunud. Minu parand nimetage jeda wale-armaastuks, aga parand ija furmagi ei fuitnud ma oma abikaala uhtust selle teatega alandada. Ma ütlesin oma palga suuremaks, kui tõepeelest sain, lootes, et ta midugi tõuseb, ja wõtin et meie laenu Teie käest, Eichberg! Kui ma nüüd ferraga jeda oma abikaalale teada annaksin, et ma juba kahesia aastat Teie käest laenu ikka laenu juurde olen saanud, metelge mis siis sünniks?"

"Mida me patustanud oleme, peame ka tannatama," wastas Eichberg rahulilult, "ja see ehmatas saab Teie abikaalale hääks rebuts olema, saab tema uhtust parajasse püüsisse jaatma."

"Du mu abikaala Teid haawanud?" küsis Arnsfeld.

Baren raputas pääd. "Ma räägin Teie abikaala kõrkusest üleüldse. Mind ei haawa keegi. Mandusi olen ma noores eas küllalt fandinud — täna ei tee nad mulle enam midagi. Ja nüüd tahan Teile ütelda, mis otetarbe mu fiiuolekul on. Surm wõib meil iga hilmapiik fildnad finni fucuda, oma laste eest tahan ma õigel ajal muwet fonda. Ma olen tööd teinud, olen end wacwanud, mu lapjed pea-

wad-aga maitsema. Oma wanemate pejale startile, leidsin ma tõdumaalt, mis tarwis oli, wõitle tahan aga Teie käest. Ma fõo-tem oma maja wõimutele anule ta fõoem juurde fõoada, ja see nimid selle fõoabi, et oma pejale wanadeft armiateft peretõdadedft macle wõalin. Teie wõija, armas grabw, on fustuta tud, kui minu Martile oma tütre Marie abi taariaks annate!"

Arnsfeld langes wusti.

"Mida?" küsis ta.

Eichberg jõi rahulilult istuma.

"Ja mis taal his on?" küsis ta. "Mida wõime meie muud wõitl eneste ajajatega fõonde laada? Teie otat meeldis mulle juba his, kui ta alles fays oli, muud en ta alitiaks neinis fõrganud, ja minu Marie on baritud ja ilus wõis wõstuge. Ta ei ole wõljagi, nagu eteks ta ette fõoemifõoemalaie fays. Minu fõoemina aõemel on tal midagune ilus mina, et laie aga ella."

Grabw oli wõljeks labwatanud. Ta waa- tas raalilale fõoemil fõoemil otta. Baren aga tõusse rahulilult wusti ja küsis: "Kõeb, mis Te arwate? Kas minu ptaan Teile ei meeldi wõi?"

Arnsfeldi baal fõelas belilult.

"Teie talate, et ma oma laie Teile peaf fin ära minnata?" sõnas ta. "Kas Teie mitte aru ei fõa, kui teetaw see wõemine on?"

Kabuza wastas Eichberg: "Ei, leiti wõ-eti, selle ingulajels ma tahan laada, ei fõunda ma mitte teetada. Teie arwamine on wale, wõib olla, olen ma fõoemil te põhjust andnud. Ma õklesin tõlge waalt Teie tütre fõoemil pita- mid paluma, ja alles selle põale üttema: Meie wõlgi on taia."

"Ja kui ma oma ja fõona ei eteks andnud?"

"Dietlin ma libfõali fõoemil: Wõtoarast? Teie tütre fõoda ei ole wõemil mitte enam waba? Wõemil on tal fõoemil wõemil oõdada? Du õit nii, siis wõemil oma fõoemil tagaft."

Grabw jõi jälle julgemaks.

"Tõabate Teie Marie õõmõega rahul olla?" küsis ta.

Eichberg mõttes wõibe jarete.

"Ja, grabw, aga emme jeda peaks midagi fõoemil?" sõnas ta.

"Ja see eteks?"

„Teie tutute mind minu poja jeltüis oma perekonda lõmalauale, et Teie tutar Maxi tundma õpits. Küüea, kui meie lähkume, armate grabrimate minu loonei teada, ema raagib tutrega, ja asja lõpu saan ma Teie lästi kuulda.“

„Lagu nii!“ andis grabw järele. „Mell wiis ootan ma Teid.“

„Siis wõin mind pleksu panna,“ naljatas Gidberg. „Aga pea, grabw, teotage oma abikaasiate, et minu armuline lüningas luba mind on, kui asjad ritta lähewad, et mu peeg ennast siis wõib kirjutada: Baron Gidberg Amsfeld.“

Müen naeratus kiskus grabwi huuled tekku. „See on tumistus, et Teie juba alajest laadil oma plaani päale olete kindel olnud!“ lénas ta.

Baron pilgutas kawatatt silmi.

„Üks on ühe, teine teie asja paate ühte. Müna kui isa olen oma Maxi päale ühe, ja ei arwa inuugi, et ütsegi neiu talle wõiks korni anda. Wõtte mu edewus haaks. Aga küllap naeme — kell wiis. Nällenagemiseni, wana jöber!“

Grabw andis tõrkumata oma lae. Küüea kui ta aga ühinda oli, löi ta enesele ruskilaga wastu otsaesist. Misuqume seiufoht tal oli!

(Suleteti.)

Nõelatud juff.

Reinhold ja neeride mees.

Esitatud H. Dieck

(1869.)

Zuka õttimüis läskin aga edasi ja tegin leda wähemates kui suuremates kohtades. Ohtuks oli see mujalgi niisama asjata, kui ma Zalka aiatustes e Annakreimise jendün. Ma otlin jään ühes wäärastemajas kort ris ja waatastin juba teisel päewal selle järele mida õttisin. Nalitiat mööda edasi rännates märkasin ühel ruumikal murul, mis ühe kena maja kõrwal oli, mitu naesterahwast, kes rasteid pelukorwistid kandiswad, et pesu kui wama panna. See toimetus pidi mind huwitama, isearanis weel, et üks peesja minu tähelepanemist enese päale ostas juhtida. Ta

oli noor, ilus ja karmas, kolm omadust, mis minu kohta mitte wõjuta ei jäänud. Noore neiu pärast, kes minu terwisemist lahkesti wastas, jäin ma aia täha põnewalt ootama, kas ehl wähest korni põhjasti mõni igatiatud hull ei õttuks, mis, nagu mulle süemine hää ütles, minu tulewitu üle õttustaja pidi olema. Küimalt tuliwad jutad, ja kõwemalt hakkas minu jenda wõimuna, sest peagi tuli paar paari järele neerite, millest aga naha oli, et neite weel ühtegi parandamist tarwis ei olnud; kui see nõnda edasi läks, siis oli mul wõimata erget õttust selle noore neiu näpu-õjawuse üle anda, leda ma küll õttustega oma es otewate naesterahwaste paleuiks pidada wõisin.

Kui ma meel juba tuisaks hakkas minema, et terwis maja peius ühtegi parandatud juffa olema ei näinud, ütles mulle neiu lahkel aga kindlal toonil, et ma müüd nende tööd küllalt päält waadand olla ja parem oleks, kui ma müüd oma teed lahets, sest nendel tulla wanem peiu kasile, mida käämelega wõdrastele näidata ei taheta.

„Nunustatud neiu,“ ütlesin mina, „teotage eme lahkesti, kas selle seas ta juffe on? Kui neid jään on, siis pean Teie soowi wastu omelt weel siia jääma, mille põhjust Teie wähest pärast teada saate.“

Wastuse asemel näitas ta mulle paar piffi juffe, mis müüest kohan hoolikalt parandatud oliwad. See nähtus, ja selle järele rõdumus hüpak, meie wabel olewa aia üle, oli ühe filmapilgu töö.

„Kelle omad en need jutad?“ küsisin mina, „pahur, üteltge mulle, see asi on wäga tähtjas.“

„Need jutad!“ hüüdis õmatand ematene segaiekt, „ja, mis Teil on? — need jutad en minu wanaema omad!“

Õdna „wanaema“ juures pidin ma Las-Angeles'i linna sutanõeluja päale mõtlema ja tahtsin juba pahastelt selga pöwrata, kui ma aga noore neiu ilusate filmade pärast nagu naelutatud paigale jäin.

Sirmuga wõisin weel lausuda: „Ja Teie wanaema on ise oma käega need haugud nii ilusasti ja puhtasti ära nõelunud?“

Silmapiikline põnew wotamine — siis hois-tasin terraga waljusti, kui ma neiu küllsin,

et tema, kui noorem majas, ilka niisugused tööd tegema pidada ja ka häämelega teha.

Mis oleks mul veel rääkida? Selles neiu-teses olin ma oma elu-paleuse leidnud, ja ma ei wiitnud mitte pillu aega, waid palusin tobe tema lätt, mida ta pünastabes poeletdi lubas, kui tema wana-ema midagi selle wastu ei olla. Mõlemad pesunaejed oliwad minu häkilisel sima-itmumisel waljusti appi händes majasse põgenenud, sest hull tahta nende wast preilit ära tappa. Kodus oli aga üksnes lahkefäämine aastane wana-ema, kes omas hirmus luuawarre lätte tõmbas, sima põge-nejad pesunaejed, üks kirwe ja teine labida lätte tõmbas, et waculifelt minu wastu wälja astuda.

Kui see waenuline wägi Elsa't see on minu praeguse abikaasa nimi — ja mind käsitles tulema nägüwad, lastinwad nad seda riistab langeba ja hattasiwad sajatama. Selle sajatamise pääle tuli ka pea rahuleping, ja kui ma pool tundi wana-ema toas olin wiibi- nud, wõisin ma hüüda, nagu Rooma suur wäenilem Caesar: „Ma tutin, waatfin ja wdit- sin,“ sest juba kuue nädali pärast neelus mu noor abikaasa minu kattiseid suttasid, mida minul terve trovikond tappi kogutud oli. Teatawat õndsa wana-ema sultta hoian ma aga kui saatuse näpunäidet ja oma maa- päälse ning abielu-õnne alustajat pühaks mä- lestuseks alali.“

Nende sõnadega lõpetas minu auline peremes oma õnnelittu jahifirjedust neelutud lufka järele.

Meie ajalugu.

Jumal, Keisrit kaitse Sa, õnusta Ta sõrget maja ja peret, ning hoia ja warja nimelt ka meie riigi Armuliste Majesteedide esimest Last, K. K. Suurwäestinnat Olga Nikolajewnat, kelle sündimine terwet määratut ilmariiki rõõmulisesse tundu- musesse saatis. — Õiget wastu 4. selle kuu päewa kuulatafinwad suurkäkide suud paa- limas seda suurt rõõmu, mis meie sõrgele Keisriparile osaks saanud ja nüüd ka kõigele riigirahwale pidi saama: Majesteedidele on

Tütar sündinud. Wanemate rõõm lapse, nimelt esimese lapse üle on ilka suur nii loosis kui saamas, selle lapse sündimisest aga rõõmustawad üle 100 milj. truid alama- mat. Armuline Tawwa-Na on te Keisrima Majesteedi raste tumi õnnelikult mööda minna lastnud ja nii sõrge Ema kui Laps on bää terve juures. — Päälim pandi tobe liyuehtesse (ning õhtul ilutuledeesse), nii pea kui rõõmus tõmm saal tutwaks sai, ja jedajama sündis igal pool üle huure riigi, tobe kui rõõmumõmm sima ulatas. (Pärnus 4. nov. letpäewa ajal). Tänu jumalatec- nistusi peeti Jarskoje-Selos ja Peterburis ju laupäewal, nimelt toredalt Nijaki kirikus; Jarskoje-Selos oli terve Keisritoda ofawõt- mas. Nargumisel päewal, pühapäewal, sündi- siwad Jumalateenistuses üle terve riigi kõigi usu kirikutes, ning rõõmuawaldused oliwad rohked. Ka wäljamaal on Wene saatkondades rõõmjat sündinust pidustatud.

Pärnu Eliabeti koguduse kiriku kon- wendil on, nagu meile teatatakse, õhustatud, selle kiriku jaoks teist õpetajat ametise panna. Seda oli ju ammu wäga häbästi wäga, sest juba üle 30 aasta eest tumistas sekerdne õp. W. Schulz (kes hiljem Tallima piiskopiks sai) seda tarwiliseks ning soowitas wäga, et see loid sündis. Sest saabit on aga kogudus ühtelugu kaswanud, nii et praegu üks kõige suurematest on, sest selle järele arwatatse praegu üle 15,000 hinget, nendest 9000 linnas ja 6000 maal. Lisaks aga tuleb weel, et koguduse piirid nii laialised on, et ühest otsast teise 50 wersta mööde- takse. Sellega käib hingekarjase töd siin kau- gelt üle ühe inimele jömm, ja praegune õpe- taja Hasselblatt on tõesti enam tõõdega loormatud, kui seda leegi kuu kanda suu- dab. Ainus õp. berra on seni siiski ameti- talitused kõik täiesti täitnud; on aga täitja aeg, et talle loid abi tuleb. Andku seda Jssand! Et aga konwent ofustanud, kõstri- ametit siit ära kaotada, on selle ameti seni- sele trunde pidajale lurb küll.

— Pärnuses oodatatse pea teist auru- masinat uue raudtee jaoks, ja see peab siis päris wagonisi uedama hakkama, kuna esi- mene, mis praegu käib, aga liitwawebanise

jaoks on. Eedetakse ka veel tänawu sügise tarwiline osa weo wagoni siia jõudvat, et kraawitaitmise töö mõjuwamalt edeneda wõiks.

— Pärnu linna poolt on Liiwimaa ajaloos uurimise jaoks, nimelt mis meie maa wäikeste linnade kohta käib, 250 rbl. lubatud, mis summa 5 aasta jooksul wälja antakse. Selleks wõetakse nüüd oma riigi kui ka Rootsi wanad kirjalehed, kus midagi meie maa ajaloo kohta puutuwat materjali wõib olla, heelt läbivaatamise alla. Rootsi läheb selle jaoks hr. Paul Girgensohn, kes siit maa ülitöelise õppinud ja Uplalas dokteri-eksami tahab teha. — Zoowime ette wõttele õme ja loodame, et selle uurimise wiljast ajajooksul ka midagi meie lauale jattub.

— Linna wolikogu oli 16. nov. koos, kus linna ameti poolt valmistatud linna majanduse kulude ja tulude cesarue tulewa aasta kohta ette pandi, nii ka eeskiri linna haigemaja talituse kohta, ühe uue pidalitõbiste maja jaoks linna ligidalt ühe maatüki andmise kohta nõuu peeti, linna waestelaste-kohtu liikmed eesolewa kolme aasta jaoks waliti, ja linna wolikogu koosseoleku päewad tul. aastaks ära määrati.

— Nagu ju teatawime, oli mõnel siit rahukohtunikul ametis tõusmist eodata. Nüüd on see sündinud: Pärnu-Wiljandimaa I. jaost. rahukohtunik Siijalski on Miia ringkonna-kohtu liikmeks tõdetud.

— Ilmad on meil ühtelugu sügiseised; mineval nädalil oli paar päewa õige selget ilma, ja külma pole seni palju tundagi. Muijal pool on muidugi lugu teine; Wolga ja Dna jõgedel on laawatäit lõpetatud ja Saratowis olnud ju kange tuul, mis palju kahju teinud ja nimelt Wolga jões laewu ja lotjaid lõhmunud. — Berlinis olla ka ilmad taunis lewade moebi, kuid lõunapool Saksa- ja Austriamaal teha weeputus häda, hirmu ja kahju. Muidu soojas Hispanias olla aga küpse külm käes, nii et üks löbdat wahil olles ära külmanud. — 1. nov. õd torm on pääninnas ja ka Krooninnas uputust õigitanud, lohuti uulitsad ja madalamad korterid ning kaubaruumid wett täis ajanud, sadamas laewu kokku peksnud ja muud kahju

saanud. Meri keenud kui fatal tulel, ja torm hullanud nii, et inimesed jatal ei suutnud seista. Tume suurtükiliste müriin manitsemis elanikkusid ettewaatusel. Tunnels jäi suurem häda tulewata, aga kahju on torm küll hulga teinud, iisäransis wiist merel.

— W ä n d r a põllumeeste-seltsi põhjuskirjad on nüüd kiinitatud ja selts wõib nii oma tegewust päriselt algada. Uus selts tootab Keiserliku Liiwimaa Ekonomia seltsi abieltsina.

— Wiljandi G. P. Selts pidas 5. nov. koosseletu, esimehe hr. v. Helmerieni juhatusel. Hr. Peterson pidas tähtsa kõne looma-põrganditest ja soovitas nende kasvatamist meie põllumeestele; olla tulus ja odaw loomatoit. Esimees arwas, et see meie põlluharimise järje juures alles raske olla, sest need nõuda wäga rannuulat maad. Otsustati, tul. juwel kroonimise-päwa pühaks maatonnalaulupidu ette wõtta ja teisel Jõulupühäl näitemüüki pidada. Tulewane koosselek 17. deti.

— Koerte maksu seadmisel Liiwimaale on Liiwi maamarjalh ülemale poole ette pannud. Nõid leerad maal, kes üle 6 lund wanad, pidada iga aasta seatud „pääraha“ maakasjasse maksma; iga „suitsu“ s. o. elukohta jaoks wõib üht koera pidada, selle eest ainult 1 rbl. on maksta, mis rohkem, 5 rbl. igaühe eest; jahikoerade eest peab aga iga 5 rbl. makstama. Linnadeist pole selles ettepanetus räägitud; muidugi ei pääte ka linnakoerad siis maksust, ja saawad wiist veel suurema maksu kanda kui maal. On ju Tartu ja Kuressaares ju selle maksu seadmine linna walitjuste poolt otustatud. — Ülearu koeri saab see maks lootuse järele kaotama, ja seda õngi waja.

— Ä t i naabrid on nii mõnes tülis meist tubli sammu ees, nii ka kirjanduse asjus. Neil en raamatuid, kalendrid jne. säärased, mille pääle meie ei usalda mõeldagi, ning ka kirjanduslikki ajakirjaid saab neil ebespidi kolum olema. Pääle tulwa kuurija „Austriums“, mis nüüd mõne kuulise seisu järele (wäljaandja pankroti pärast) jälle tublisti ilmuma hakanud (endise tubli toimetaja lektor Wilms'i juhatusel), annab nüüd ka ajalehe

„Mabjas Weefis“ toimetus oma poolt tubli hulkija wälja, ja uuel aastal tuleb üts kirjilik ajakiri weel juurde. Ja teil toedawad tublisti elada.

— **Wittawis** on läätsed ristlõustu kaupmehed otustanud, tul. aastal oma kauplusi pühapäewadel täiesti linnu pidada. **Mus!**

— **Peterburist**. Agaft poolt riigil tuleb teateid, et rõõmsa lüundumise mälestamiseks Keiserlikus Petros päätegewaid ainituü, loolifid, haigemajafid, töömajafid jne. on põhjendatud.

— **Wecuputus**, mis ööfe 1 ja 2 new. wahel kell 11 e. — 3 h. teetis ja pea üle Peterburi lais, tegi arwamata palju kahju, niihästi kroonule, linnale kui ka erainimestele. Palju keldri aluseid wagaftniifid ja kauplusi on ritutud, jeealdad ära listud ja kantud, priifinuid (fadamad) purustatud, üllad ritutud jne. Jelaagina laarel ütsi on üle 30,000 rbl. kahju saadud. Wee seis oli laenetuie ajat mitmes lopsas üle 2½ arffina.

— **Kroomunaade wafjarenimities** taretatfie edespidi enam talupojade tarwitufi tabete panna ja üündjal ferral üna enampakkumifeta neile maad rendite anda.

— **Kolera** farnaft haigufi on jälle päälimas märgatud. Wümfetel nädalitel on letlesfe 80 in. haigeks jäänud ja 38 furnud. Wäne nädali eest furnwad ka Wüburis 4 in. fäärases haigufes. Woota on, et tige laud seeford talwe eel waretil jälle rangeb. Poolamaal kestab ta küll aina ebasi.

— **Kerjajateft** tubifeb päälüm. Ühe nädali jooftul on 339 in. fantimie wäält tabatud. Aga hoopis rohlem jäi küll neid tabamata.

— **Kroomu-renteid** laada edespidi riigipanga jaosfondadeks ümber muudetud. See muendus töetab hästigi tulu, sest siis wöiwad inimesed renteid ka muud rahatalitufi, mis rahapangadesse puutuwad, ära toimetada.

— **Pölluministerium** tahab tul. aastal 18 uut alamaf põllumöö-fooli awada ja kuis-tele foolidele — neid on 60 — enam abi anda.

— **Hobuste-raudteede** ehitufes linnades, wütatfie edespidi ministeriumi luba.

— **Altfia** feltfidele walmistatawaf med talitufe-eesfirjad. — Uue trawifiseadufe plaan

on walmis ja tuleb ligemal riigindufuogu foosotekul harutataie.

— **Sanafli** ehitufe nõuu Düna ja Dujeperi jõe wäkel on teels laamas.

— **Konifjarwe** (Duga) ydaft on üts latta mees, jelle laew hukka läinud, end jelle tuttide lühje foitnad ja nii 11 päewa ümber ujunud, kuni päästeti. Ümnet jäi elusse, aga meele mad arafilumand jalad wöeti maha.

— **Siberis** on äieti fuured kwiifide lademed teitud, mis mitu ruttuwesta laialt ulatawad,

— **Soomes** awati new. algufja wiis uut rahwa-ülifooli foirraga, mis iga ühe juure pidufiti toimetufeja lüundis. Pölja Sawe jaots teel ahub Waaningal, kus loqutond teile jaots wileks aastats fooned hinnata andnud; üts in. lümfis jels 118 marta.

— **Zaafsmäe** rahwa-ülifool ajus jef päewat oma nunde majasie. — **Elawalt** wöetatfie oia igal pool nendef foolideft; **Wefjungs** loquti ühe fooli jaots ütsi 5000 marta, Turufi lümfis Mag. Hertin jels 500 marta. **Tabetatfie** ka maal eittufumifil jelle häaks pidama hakata.

— **Wefjungs** petatfie weel fuwufi rahwa-ülifooli meel, kuhu epytated aga maaratud tündidel epypinas läiwad. Üti efmene fuwufus peetud, algas teine „rahwafoelus“, kuhu epylafi üle 300 inuus, naeste ja meeste-rahwad pea pooliti. **Wawetjaid** eli igast elulufest, nimelt rätfepaid, fepafid, ömblejaid, teenijaid jne. Mäige noorem eli 14, wanem 56 aastane.

— **Soome** wümfel maapäewal walmistatud seabus törtisfe lümitamie fohta ömretufe wastu on müüd lümitatud ja saab maksma. Sellega on Soome tödmehe eluford palju julgeniaks laanud.

— **Soomesfe** laab nefjas Ow. ufuf piis-foepfond juurde alutatud; piisfoopi ainfobt laab Saarelinna.

— **Kui** elawalt Soome lümad haridufe püüetef oia wöetawad, näitab see, et paar-lymmend lüma wüfi ajutatawaid seminarifil igauks oma juurde püüawad laada, ja kui see lümfis, siis lubawad jels üürita fooneid ja weel muudgi abi. Ütsus on alles andmata.

— **Amatra** foefe foewib üts feltfond elektriföüm figitamifets tarwitama hakata, kuid Soome tödstitu-walitjus ei taha jels

luba anda, ehk ainult äige talli tüüri eest (pool milj. marka aastas). Njatehed sooviwad ka, et Imatra looduraitu ehitustest rikkumata jääks.

Mitmeingustest õmetustest kuulub wäljamaalt. I. new. torn näib üle terve Põhja Europa läinud olema ja on Norra ning Nj. liemaal äige ranta kahju teinud. Eemal pool on wacutus wacutus; Austrias tuntud maawäriemist. Amerika Ühisriikides on metsa põlemised määratud kahju teinud, ka waga palju inimeste elumajajad on ära põlenud, mitmed in. ühes ja palju saanud wiga. — Clewelandis joetis üks raudtee wagon üle jõe seites sillalt üle pea wette; inimestest, kes sees, on palju uppunud. — Wchites põles juur teolinaja ära, mitumümmend last ja üks tooled. jäiwad jisse. Üks Inglise sõjawaat läinud Koreas hukka, 48 in. ühes

— Inglise elatunud kuninganna — ta täib 77 aastat — olla raskesti põetamas, ehk seda küll weimalisult warjatalje. — Inglise naib wiimisel ajal diei Wene sõj. ruit püütama. Et tea mis häinu Inglise mehed ninasie saanud. Ehk on kardetaw ühegi riigi lagunemine see, mis pärast Ingtane Weneaga läbi läes tahab läia. Sellega on küll asi äige kirju juba; huure riitide saaditud käiwad lewasti paale, et Türl oma riigis rabu ja terra eest heelitseks, ja ab wardada lausa, et kui see pea ei sünni, siis nand riigid wahete tulewad ja oma wae Dürgiste loadawad. See tähendab siis Dürgi weimne oya, aga sümamaale lipub asi mi nema. Sultan istub kui põetawel hütel; kuulub, et päälinaagi huure riitide kae alla tabetawat wetta.

— Kana kassias Kutaiji linnas olund hitjuti paha juudijah. Erme teinud juudid ühete kristlastele liiga, aga siis läinud need juutide kallale ja nüüd tulnud Israeli meestel wana walu, nad saanud armetult peffa, nende majad ja poed lõputud. Waerwaga saanud lafataid märatsejaid rahule sundida.

Näeaterahwa tegetuseft.

— D e e s j a s on näeater. ülitooli furjuste afutamiel nõnu töüflet ette wõetud ja nimelt toetab seda nõnu loofikonna kuratori herra mehfiflet

— N i i h n i - R o w g o r o b i juurel Wenemaa näituel tul. aastal saada sõj. ranis huur oiafõnd näeaterahwa töö jaoks seatama, mille läbi seda nimelt eendubada loodetasse.

— I t a l i a kuninganna töötada praegu ühe raamatu kallal, milles oma teisi nähtusi Alpides kirjeldab.

— P o r t u g a l i kuninganna on, armastuseft oma abifaaja wastu actud, ise arstiks õppinud. Et kuningas mõnda aastat ju põeb, mida töbe arsid luninga meele järlehflet parandada ei suuda, siis wõtnud ta abifaaja ette, arstiteaduseft õppida, et ise oma meest arstida, ning on nüüd nii laugel, et luninga oma arstimise alla on wõinud wõtta. Illagi abifaaja kae all kuningas hästi paranenud. Efs armastus arsti ka!

— S o o m e päälinnas Helsingis on noorte näeaterahwaste kristliku ühifine afutuse nõnu töwasti ette wõetud ja saab wijs pea täide. Neil päiwil peeti sefs loosolekut, kus rohkesti oiawõtjaid oli, ja waliti komitee põhjustkirjade walmistamifseks. Prona Selmer seletas suureft itefimlifelt noorte näeate kristlitust ühifuseft, mis nii suureft ja suure õnnistusega töötab. Ühifuse üht on nin eit, noorte auuifate näeaterahwade wahel ühifit fidet loetada, ja nende ühine tegetus on armastuse ja ristiniu põhjate ehitatud. Ühifus püüab noori näeaterahwaid, kes wõõdfelt linnadesse teinimo wõi midu aiuna tulewad, halwate teele laugemise eest kaitsta, neid juhataades ja nende eest hoolitöedes, ning kes ju laugunud neid kristlikus armastuses jälle digele teele taata püüda. Täaraste sefseftie tulu on huur; eh kui waga waja oleks meilgi seda!

Karskufe jönnuid.

— P ä r n u Eesti karskufe seits „Waikus“ pidas 5. now. oma kuu loosolekut, mis kll 5 v. l. algas. Yllmeid oli ligi saja ümber tollu tulnud, ja weel palju teisa oiawõtjaid wõõraid.

Muu seas teatas eimees sefseft, et nüüd sefseft põhjustkirjad ssemiste asjade ministeriumis (sefseft oma palwe pääle) muudetud on, ja nüüd wõib sefseft palju täiemalt ja laiemalt töötada. Täien datud põhjustkirja ettelugemise järele otjustas tollu tulnud liikmete fõgu efsimehe ettepanku pääle ühel häälcl, sefseft majas r a h w a - r a a m a t u f o g u afutada, kus Pärnu linna ja selle ümberkaubjed elanifud wõiwad endale i l m a m a f s u t a õpet. lifflifud raamatuid lugeda saada. Eüid luges efsimees sefseftle sellekohabel ministeriumis kinnitatud raamatufõgu seadlufjed ette, mille põhjufel siis ka sefseft poolt otjustati, raamatufõgu wõimalifult pea

avada. Veel teadustas efmeees, et seltsamal päeval kell 1 p. l. Digenisu Riitolai-toolikamajas Värnu Wene Häätegeva Seltsi poolt juba sefugune ilma mastuta tarwitataw Wene keeleline rahwa-raamatukogu on avatud.

Suure rõdmuga näeme, et „Walguse“ selts tõeaga ja tublibulega on wanasti, harjunud halisist kontsest, mis nii laialt meie seltsides maad wõtnud, kõrwale astunud ja uut palju paremat raba oma töötamisel waliunud, see on, et sääl hawatasse tantsumi taganema, eht ometi seda wähenadata, selle asemel aga tuumakat ja kofutawat waimutoitu pakkuma. Määranis on sääl nüüd kõned ja ettelugemised tähelepandawad. Minewal kuul oliwad 15. ja 29. ettelugemised, ja nii saab ka itta edasi iga kawe nädali järele ettelugemine olema, kuhu rahwas priitahilikkude annete andmisel sisse astuda wõib. — 5. now. oli ka seltsi muusikatoori ja soolo-kwarteti poolt kontsert, mis kell 8 algas, kus ka endist wiisi tantsumi tagatipuks enam ei olnud. Osawõtjaid oli siiski diage rahkesti, aga kontsert oli ka tõeesti seda wäärt, et teda kuulama minna sündis, nii et igakuis, kes sääl ei olnud, peab küll tõeesti oma arajäämisest kahjattema. Tofinasti kontserdi-lauludest oliwad poolsed Dr. Germanni komponeeritud, mis lugu uuesti näitab, kuba auusa fuguwenna helitõbdest lugu peetasse, mis mõnele meyle küll pinnaks silmas näib olema. — Et kontserdist osawõtmine, tantsumi puudujest hoolimata, nii kallis oli, näitab selgesti küll selle eelarwamiste tühjust, et seltsid tantsumi seista ei suudagi, waid see pidudele eluõhust olla. See arwamine on aga niisama uduusel põhjal, kui see, mis alles hiljuti pea üleüldisest kalju-findlast maffis, nimelt et joowastawate jookideta inimesed sugugi elada ei saagi, waid see neile niisama tarwiline on kui igapäewane leib. „Kuda wõib joomata läbi saada!“ küsib karstufu-litumise algusel suurem hull inestufega. Nüüd aga on igapäew silma ees selge, et see küll wõimalik ja wäga hästi wõimalik on. Miljonid inimesed — ja kahlemata wõib tunnistada, need on parem ja auusam osa inimestest — on oma eluga tõeesti teinud, et elu alles dieti õnnelik ja rõdmus siis ongi, kui kurjad meelesejad joogid kangel hoidasse. Kui sinepi-wakene oli efsiofa karstufu-litumine, kuid sühitege ajaga on ta nii palju jõudu wõtnud, et tänawu suwel Londonis sarnase koosoleku toime suutis panna, mille wääriksit mingi muu litumine maailmos pole wõinud tulla. (Wäata „Linda“ nr. 36 ja 37, „naeste parlament.“) Inglise ajalohed kirjutawad sellest: Wõnda ajaloolisest koosolekust on juures Albert Hallis peetud, ei aga kunagi nii tähtsat kui see oli, kus 12,000 osawõtjat, ternerest itaasi fokku tulnud, oma häält joomise wastu tõstiwad. Sellest koosolekust ilmus 800 liikmeline naesterahwala laulukoor — finistes riietes, walgete wõbdega, karstufemärgid — ja tõi ilust laulu ette, selle juures mängis hiigla-

mängutoor ja hiigla-orel. Osalisi oli igast ilma-taarest, igast sugust, rahwast, fuguwõtsast ja keelest, sõrge seiuise osalisi — üks herzoginina seas — ja lihtsaid käsitöö-tegijaid, hõbepää lantjaid tudikese ja alles noori inimese-taimetesi, laste karstufu-seljude faadituid; kõigi maade lipud kehwiwivad ja igast maast ja riigist ilmusiwad kõnelejad, üks wägewam kui teine, ja tõstiwad häält joomise-kurjuse wande wastu. Ja kui siis see joomise-palwekirji, mida kõigi riitide walitsejatele joomise tõrjumise püüdmiisel anda tahetasse (millest ka meie lehes ju räägitud) koosolejatele ette toodi, siis tunnistas igakuis inestufega: Maailmas ei ole enne nii suurt ja tähsat palwekirja olnud. 10 aastat on see ju mõnda ilma ümber käinud allkirjate kogumiseks, ja on neid sääl ju umbes 7 miljonid, küll naesterahwad, 50 maa elanikkudest. Minetirjad on riidele liimitud, mis tõe 2 aastat kestnud, ja riide pikkus on 12 wersta (oleks 60), kui küll nimeid oleks täiesti kirjutatud) ning seitsa 13 huures rullis. Ka selle koosoleku poolt siideti palwekirji häälts, ja wiidi ta siis päale koosoleku Englise walitfufe kätte, edesõitis wiidatse fõrdamööda iga riigivalitfufe ette. Walitfume-õnes õeldi: Kaunistat koosolekut pole maailmas nähtud! — Karstufu-litumine on wõimfakt selle ebansu ju ilmaft laotanud, et „joomata“ f o. joowastawate jookideta läbi ei saa, ebansft, et tantsumi läbi ei saa, ei tohiks ometi raskem wõita olla. „Walguse“ selts on mehiõelt näidanud, et see küll fõrda läheb, olgu see muudete mõjuwaks eeskujuks. Soowime seda.

Lululifud juhatused.

Ka pja klumbid on maitfetu ja toltew roog. Need tehtasse nii, et sekmise kaitfapää küstest lebed ja roogud ära wõetasse, siis kaapla pehmed jaod keewas wees hästi bautatasse, weneles raintasse, luitfa täie wõiga ja natufe sootaja igatasse ja siis jahtuma pandatse. Siis lihatasse kaks terwet muna ja koku munawalget, mis wabuts klopyitud, juurde, natufe röösta koert ja nii palju jahu, et paras taigen saab, ning sellest pandatse siis klumbid luitfaga keewasse seelajasse weesse, ning jõddatse neid wõiga.

Kobu f e d on tihti, kui jõddut tulnud ja talli pandud, rabutud ja pekwand tagumist jalgu seina wõi latri wastu. Mõnigi boluste pidaja wihastab selle pääle oma hobulooma pääle, aga ei aimagi et waene loom seda hädaga ja waluga teeb, sest ta tunneb jalgades sügelemist ja wistmist. See tõuseb porist, mis teel tagajalgade külgi hakkamud ja sinna kinni kiuwunud. Sellepärast on waja, et hobust täärage waewa eest hoida, seda weest ja porist puhkida, mis teel marjalt ja porist fõdu tuleb. On kcha puhtaks jaanud, kiuwawad jalad pea. Hobuse terwisigi nõuab hädasti, et kui ta märg wõi jõddust loe on, et ta siis kuitwatatud saab,

nimelt aga jalad, muudu külmetavad nad hõlpsasti, kuna ju werd nendes kehafades vähefel möödul woolab. Hobuste iga arvatakse läbitistku 18—20 aasta pääle. Aga täbele on pandud, et kui hobust hästi hoitakse, siis ta ligi 30. aastani tööksoline võib olla. Nii maksab hobuse eest heolittimine jelle kulu ja waewa suure kasuga ära.

Mõnda juuguft.

Ule pilwede täia ei ole meie ajal enam juur kuni; õhulaew wiib inimest woi kui sõrgese, kuid — taewasse tõusmisest on ilka oma talitus; õhu pumbas paneb piiri. Et aga säältigi sõrgusest teateid saada, kuhu inimene enam ei juuda tungida, on fets wiirita-aparaadid õhulaewa külge kinnitatud ja need ilma inimeta üles jaabetud. Ule sõraage õhulaewa tagaaitulekul leiti, et ta 18,000 meetrit (60,000 jalga) kõrgelt oli kinnud ja et jään kilm 75 graadi oli olnud. Hui!

Kõledat otja sai Amerita Ühisriikides Tehases üks neeger, kes ühe walge mehe abikaasale liiga oli teinud ja teda selle järele ära tapnud. Temaale mõisteti sõärane muhtlus, mida aastafajad enam pole tarwitatud: Võletati tuleriidal elusalt ära, mille juures 4000 in. päält waatanud. Õnnetu elanud tulekõlides weel 50 min. Hirmus mõelda!

— Weel wastikum aga kuuida kui tähendatud tegu, on iced, et Mehsu-maal üks kohtunik päris tõesti leiti aja meedi ketteri-kohut pidanud ning 10 inimest „ketteritena“ (uhut äralangenuid) elawalt ärapäletada lastnud, küll mitte tuleriidal, waid lastnud inimeljed õõfel fängidest välja tuua, nad wangi-kotta heita ja sellega ühes ärapäletada. Selnud seda „Nimata kätü pääle“ tegewat. Jah, mis ei tehta feik «Dei majorem gloriam». (Nimata suuremaks auks.)

Et laewade laudmise-wõimud tõesta, olla teegi kirjü pädga mees abinõuu leidnud, ja selle pääle Sakamaal patendi wõtnud. Abinõuu feijab selles, et laewade pöranda alla üfäralised õburuumid featakse, mis õhuyumbaga õhku täis jurutakse, ning laewa all feijaw õh fubada laewa palju enan feormat fanda. See leidis tõotab laewatäitujes fuurt tulu.

Weeu putuji arwab fuur urija 7al umbes iga 10,000 aasta tagant ford maatera koda õtti-mas kääwad. Wiime weuuputus, millest Piibel teatab, olnud tema aru järele umbes 6000 aastat taga, 4000 a. e. Kr. ja ligem olla fiis nii aastal 6400 wodata, see on 4500 aastat pärafit. Eks näe, kes seni elab. Meie aegne inimefõldu on nii õnne-lis, et ta pea otse kessel seda fuurt wäpaeaga elab ja nii möödaläinud uputusit kurta ega eestulewat kartä ei pruugi.

Rahjatilgad.

Meie aegsed emad. Proua (lastetädrutule rahwapiidul): „Waja ju koluminena hafata. Aga — kes nendest lastest fiit on minu oma?“

Suure linna korterid. Wõdras: „Miks Te ometi seda waeft poisjii nii armetult pehate, päälegi lausa nullifjal?“

Linnaelanif: „Ta on mu õpipois ja tegi koerust, annan talle walu!“

Wõdras: „Eks Te ometi wõi teda toas karistada.“ Linnaelanif: „No jah, wõi ma hafan tema tühja pärafit omale säärafit korteri wõtma, kus kää lööma ulatab!“

Kohtu ees. Kohtunik: „Du Teil lapfi?“

Kaebtuje alune: „Du, kuus tüfti.“

Kohtunik: „Kui wana kõige noorem on?“

Kaebtuje alune: „Kõige noorem juru ära, kõrge kohus, aga selle järele tuli üks tilluke juurde.“

Ka a u u. „Kui kuu ja weel koolis pead kääma, emeagu prillifid fanda tohid?“ päris naadripois jümnaafiumi õpilajelt.

Mõttefera d.

Kogunud Ineoguito.

Mehe ifeloomust kujutab see naesterahwas, feda ta armastab.

Enne kui meesterahwas ühte naesterahwast armastama hafab, harjutab ta armastufe awalduses ennast kümne teije naesterahwa juures.

Kui meesterahwas naesterahwa pääle ei waata, fiis trööstib fe end telega, et ta arwab, et meesterahwas tema pääle mõtleb.

Naesterahwa muju — on telegramm mafstet wastufega. Kes naesterahwaote feifis juttu wõsta ei mõista, see õppiagu neid päält kuulama.

Tihit umustab meesterahwas ära, misfugusele naesterahwale ta armastust on awaldanud, kuna naesterahwas mõnitford hoopis ära umustab, feda ta armastab.

Kaene nutab üfti fiis, kui tal teidagi on, fes teda trööstib.

Siriku - teatufed.

Elijabeti kogudufes on ristitu d: August Schulz, Ella Elijabeth Lehtme, Aleksander Laas, Ida Peterfon, Johann Afermann. S u r n u d: Reet Jafu, 68 a. 10 f. 21 p. wana. Jaan Wõmps, 26 a. 7 f. wana. Heinrich Tau, 2 f. wana. Katharina Peterfon, 86 a. 1 f. wana. Mari Ridda, 21 a. 5 f. wana. Elijabeth Kofalie Birt, 1 a. 3½ f. wana. Ann Lettermann, 30 a. wana.

Õp. J. Sasfelblatt.

Toimetufe ja wäljaandmife eest wastutawad: G. E. Suburg ja S. Prants.

Kuulutused.

„Linda“ tellimine

1896 aasta jaoks on alganud, ja valmne oma lehe aadressi sõpru ja soovitajaid tellimisi mida varem seda parem üles anda, sest aeglasti tellimine on toimetajatele suureks kergetuleks.

„Linda“ saab edespidi fuju poolest hästi juur enema ja isiu poolest täienema, ilmub ilusa kaanepildiga, ja saab iga number traadiga seibetud. Sellest teatame pea laiemalt. Hind jääb endiselt: Pärnus ja Wiljandis tellimise kohast, Tartus br. 3 ööti raamatufanplüüsi Walgast br. Diopi ja Millingi. Rom mel br. Keimanni juurest äravõtmisel, ni ka Pannuual libellonna postiga 2 rbl. 50 kop., mujal postiga 3 rbl. Peel aasta 1 rbl. 25 k. ja 1 rbl. 60 kop.

Valmne jüdamest oma aadressi laugejate, meile hõõlfasti uusi sõpru soovitada. Uued tellijad saavad suureks rõõmumuri ja fätte taadetud. Broovinumrid hinnata.

Aadressitega

„Linda“ toimetuse.

Jakob Jacke ja Co. juures Pärnus

on jaada

Beeinest lauafoola,
 Zämedat, peent ja jahvatud foola,
 Zoomafoola,
 Korra raswahceeringaid (Berger),
 Soome räimed (reatud),
 Inglise masina- ja sepa kiviüüsa,
 Kunstfõnnilut, nagu -
 Superfosfati 12/13% ja 13/14%
 Thomasfosfati, -
 Luujahu.

Annun seeläbi auupakkilut teada, et minu kauplus

kuld ja hõbe asjades

nüüd Nicolai ulitšas, E. Amende majas nr. 11, pagari Herrnbergeri vastu on.

Auupakkilut

Johann Poot.

Kullafopp.

Tuletõimutamise jeltis

„Salamander“

en Pärnus aselurungi maffu wäbendanud ja rebtendab nüüd 1000 rbl. eest: puumaja tiwi eht pari katusega 5 r. ja taua ajalistele matsajatele 4 r. 50 kop., puumaja puutatu: feega 8 rbl. ja 7 r. 20 kop. Toimetus Pär nus: Rifolai ulitšas nr. 11, teises elu korteris, Amende pärijate majas. Agent: K. Amende abiline **Johannes Hoberg.**

Fritz Rambachi kaubamaja

Pärnus, Wene kiriku vastu.

estabi

linu, wilja, linuõli, puid (laepatud) jne.

muud:

Zämedat jahvatatud foola, masina ja sepa kiviüüsa,

Korra raswahceeringaid,

räimi, uucrowswati 12-13% ja 13-14%,
 linjahu, temasjahu, fainiti jne. jne. jne.

„Linda“ üksikud numrid

on jaada Wene ulitšas juurestolaja Sarawitju juures ja Wana-Pärnus wälke üla ojas Asee majas Orra wõolis. Ka tellimisi wõetalle teal vastu.

„Linda“ talitus.

Pärnu Eesti farsufule-jeltis „Walgne“ ligem

Peakoosolek

on pühapäewal, 4. detsembril s. a.

Et jelt terral ka echieljuie watiimine tulema aasta jaoks taimib, siis ratutasse jeltis liitmeid wõimalikult puundumata koosolekule ilimuda.

Saakatus kell 4 p. l.

Wõitlus.